

Fecr Yayınları: 744

İlk Dönem İslâm Tarihinde
BENÎ NECCÂR

Dr. Yusuf KABAKCI

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Doç. Dr. Yunus AKYÜREK

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-98-5

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

İlk Dönem İslâm Tarihinde
BENÎ NECCÂR

Dr. Yusuf KABAKCI

Ankara 2023

Dr. Yusuf KABAKCI

1975 yılında Bursa'da doğdu 1993'te Bursa İmam Hatip Lisesi'nden, 1998'de Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. 1997'de Büyükşehir'de imam-hatip olarak göreve başladı. Dört yıl imam-hatiplik, altı yıl İnegöl İlçe Vaizliği, on yıl Bursa İl Vaizliği görevlerini ifa etti. 2009-2014 arası Hollanda Rotterdam'da din görevlisi olarak çalıştı. 2006 yılında Uludağ Üniversitesi'nde "Dildâr-ı Şemsî (Seyahatnâme)" çalışmasıyla yüksek lisansını, 2016'da Ankara Üniversitesi'nde, "Hz. Muhammed'in Hayatına Savunmacı Yaklaşım: Seyyid Emir Ali'nin *The Spirit of Islam* Örneği" konulu araştırmasıyla doktorasını tamamladı. 2017 yılında Uşak Üniversitesi İslamî İlimler Fakültesi İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü'nde öğretim üyesi oldu. Halen bu görevini sürdürmektedir. Evli ve bir çocuk babasıdır.

Yayımlanmış Eserleri

- *Niyâzi-i Mısırî'nin İzinde Bir Ömür Seyahat*, Haz. Mustafa Kara-Yusuf Kabakcı Dergâh Yayınları, İstanbul (3 Baskı)
- *Hz. Muhammed'i Oryantalizme Karşı Savunmak -Emir Ali Örneği*, Emin Yayınları Bursa 2017

Merhum babacığima dua ve rahmetle...

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR-----	11
ÖN SÖZ-----	13
GİRİŞ-----	17

BİRİNCİ BÖLÜM

CÂHİLİYEDEN BENÎ NECCÂR-----	23
1. Benî Neccâr Yurdu Medine-----	23
2. Şehirde Dinî Hayat-----	29
3. Benî Neccâr'ın Soyu-----	30
4. Risâlet Öncesinde Hz. Muhammed'in Akrabaları Olarak Benî Neccâr-----	33
4.1. Şeybe b. Hâşim (Abdülmuttalib)-----	34
4.2. Arazi Meselesinde Neccârî Desteği-----	36
4.3. Abdülmuttalib'in Huzâa ile Anlaşması-----	37
4.4. Abdullah b. Abdülmuttalib'in Ölümü-----	39
4.5. Anneyle Baba Kabrini Ziyaret-----	40

İKİNCİ BÖLÜM

RİSÂLETE DESTEK BAĞLAMINDA BENÎ NECCÂR-----	43
1. Akabe Biatları Sürecinde Neccârîler (620-622)-----	43
2. Hicretin İlk Zamanlarında Neccârîler-----	50
3. Gazve ve Seriyelerde Neccârîler-----	55
3.1. Bedir Gazvesi (2/624)-----	56
3.2. Ebû Afek'in Ortadan Kaldırılması-----	59
3.3. Uhud Gazvesi (3/625)-----	60
3.4. Bi'rimaûne (4/625) ve Benî Neccâr Şehitleri-----	65
3.5. Diğer Gazve ve Seriyelerde Neccârîler-----	68

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BENÎ NECCÂR'IN DİĞER DİNÎ VE SOSYAL HİZMETLERİ----- 71

1. Neccârîlerin Hz. Peygamber'e Hizmetleri----- 72
2. Hz. Peygamber'in Görev Tercihleri Bağlamında Neccârîler 77
  - 2.1. Baş Nakîblik ----- 77
  - 2.2. Muâhât ----- 77
  - 2.3. Askerî ve İdarî Görevlendirmeler----- 78
  - 2.4. Benî Neccâr'ın Kur'an'a Hizmetleri ----- 81
  - 2.5. Benî Neccâr'ın Konaklama Hizmetleri ----- 83
  - 2.6. Hz. Peygamber'in İnsanlara Yaklaşımı Bağlamında Bazı Neccârîler ----- 85
3. Neccârîlerin Mescitleri ----- 89
  - 3.1. Es'ad b. Zürrâe Mescidi ----- 90
  - 3.2. Übey b. Ka'b Mescidi ----- 91
  - 3.3. Meşrubetü Ümmü İbrahim Mescidi----- 91
  - 3.4. Benî Dînâr Mescidi ----- 92
  - 3.5. Dâru'n-Nâbiğa Mescidi ve Benî Adî Mescidi----- 92
  - 3.6. Benî Mâzin Mescidi ----- 93
  - 3.7. Benî Amr b. Mebzûl Mescidi ----- 93
4. Nifak Hareketlerinde Neccârîler ----- 94

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

HULEFÂ-İ RAŞİDİN DÖNEMİNDE BENÎ NECCÂR----- 97

1. Hz. Ebû Bekir Döneminde (11-13/632-634)----- 97
  - 1.1. Atamalar ----- 97
  - 1.2. Mürtedlerle Mücadele ----- 98
2. Hz. Ömer Döneminde (13-23/634-644)-----101
  - 2.1. Atamalar -----101
  - 2.2. Askerî Faaliyetler -----102
3. Hz. Osman Döneminde (23-35/644-656)-----106
  - 3.1. Atamalar -----106
  - 3.2. Fetihler -----107
  - 3.3. Fitne Hareketi ve Neccârîler -----107

4. Hz. Ali Döneminde (35-40/656-661)-----	109
4.1. Atamalar -----	110
4.2. İç Mücadeleler -----	111
5. Harre Vakası (63/683) -----	113
6. Tarihî Süreçte Neccârîler -----	117
6.1. Yerleştikleri Şehirler -----	117
6.2. Nesli Devam Etmeyenler -----	118

BEŞİNCİ BÖLÜM

MEŞHUR NECCÂRÎ SAHABÎLERDEN BAZILARI ----- 121

1. Benî Neccârî Meşhur Erkek Sahabîler -----	122
1.1. Es'ad b. Zürâre (öl. 1/623) -----	122
1.2. Umâre b. Hazm (öl. 12/634)-----	126
1.3. Berâ' b. Mâlik (öl. 20/641) -----	127
1.4. Übey b. Ka'b (öl. 33/654)-----	130
1.5. Ebû Talha el-Ensârî (öl. 34/654-55)-----	132
1.6. Zeyd b. Sâbit (öl. 45/665) -----	134
1.7. Ebû Eyyûb el-Ensârî (öl. 49/669) -----	137
1.8. Hassân b. Sâbit (öl. 60/680) -----	139
1.9. Enes b. Mâlik (öl. 93/711-12) -----	142
1.10. Benû Afrâ (Muâz-Muavviz-Avf) -----	144
2. Benî Neccâr'ın Kahraman Kadınları-----	146
2.1. Ümmü Umâre Nesîbe bnt. Ka'b (öl. 13/635 ?) ----	146
2.2. Ümmü Süleym (öl. 23-35 / 644-656 ?)-----	149
2.3. Ümmü Harâm (öl. 28/648)-----	151
2.4. Ümmü Atıyye (öl. 70/689-90 ?) -----	153
2.5. Rubeyyi' bnt. Muavviz (öl. 70?/689'dan sonra)---	154

SONUÇ----- 157

KAYNAKÇA ----- 163

DİZİN ----- 173

KISALTMALAR

b.	: Bin/ibn/oğlu
bk.	: Bakınız
b.y.	: Basım yeri yok
bnt.	: Bint/kızı
çev.	: Çeviren/tercüme eden
çoğ.	: Çoğulu
ed.	: Editör
H.	: Hicrî
Haz.	: Hazırlayan
H.	: Hazreti
km	: Kilometre
M.	: Miladî
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MÖ	: Milattan önce
MS	: Milattan sonra
nşr.	: Neşreden
öl.	: Ölümü/ölüm tarihi
(s.a.v)	: Sallallahü aleyhi ve sellem
s.	: Sayfa
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
thk.	: Tahkik
ts.	: Tarihsiz
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri

*“Seni hak olarak gönderene yemin olsun ki
Kadınlarımızı ve çocuklarımızı koruduğumuz gibi seni de
koruyacağız. And olsun ki biz harb ehli ve silah sahibiyiz...”*

ÖN SÖZ

İslâm, Hz. Peygamber’in (s.a.v) şahsında insanlığa sunulmuş son, mükemmel ve evrensel dindir. Layığıyla yaşandığında tüm insanların dünya ve ahiret mutluluğunu temin edecek özelliktedir. Ancak başlangıçta bunu Hicaz toplumuna kabul ettirmek o kadar da kolay olmamıştır. Hz. Peygamber Mekke’de müşriklerle, Medine’de Yahudi ve münafıklarla ve son yıllarında da Hıristiyanlarla uğraşmak zorunda kalmıştır. Bu sebeple risaletinin ilk gününden vefat ettiği vakte kadar ona yardım eden, İslâm’ın yayılmasına bir şekilde destek olan herkes Müslümanlar için değerlidir. Nitekim Hz. Peygamber, Mekke’de yaklaşık ilk on yıllık davet sürecinde umduğu karşılığı bulamayınca Kureyş dışı arayışlara ağırlık vermişti. Tam böyle bir zamanda Akabe’de Medineli küçük bir grupla karşılaştı. Daha ilk görüşmede Müslüman olan altı kişiden ikisi Hz. Peygamber’in dedesi Abdülmuttalib’in dayıları olan Hazrec’in Benî Neccâr koluna mensuptu. Devam eden iki yılda artan sayılarla Birinci ve İkinci Akabe Biatı gerçekleştirilmiş ve katılımcılar ensar olmayı kabul ederek Hz. Peygamber’i şehirlerine davet etmişlerdi. Hz. Peygamber’in amcası Abbas, yeğenini şehirlerine davet eden Medinelilere, bu yaptıklarının ne anlama geldiğinin bilincinde olup olmadıklarını sorup onay alınca bu defa Hz. Peygamber güvence istemiş, onlar da yukarıdaki sözlerle kendisine cevap vermişlerdi.

Genelde ensar, özelde de Neccârîler Akabe Biatları’nda verdikleri söze kadınıyla-erkeğiyle sonuna kadar sadık kaldılar. Hz. Peygamber’in aralarından baş nakîb olarak seçtiği Es’ad b.

Zürâre'nin önderliğinde Medine'nin İslâmlaşması ve hicrete hazırlanmasına çok ciddi katkı sağladılar. Hicret sonrası Hz. Peygamber'i mahallelerinde misafir etmekle kalmayıp yakın ilgi ve hizmetleriyle hep yanında oldular. Bedir'den itibaren tüm gazvelere yoğun olarak katılıp büyük kahramanlıklar gösterdiler ve çok sayıda şehit verdiler. Yeri geldiğinde kadınları dahi ellerine kılıç alıp Hz. Peygamber'i korudular. Enes'lerini Hz. Peygamber'in hizmetine, Zeyd'lerini Kur'an'ın bekâsına adadılar. Bazıları Übey b. Ka'b gibi Kur'an hâdimi olurken Hassân b. Sâbit gibi şairleri de ok gibi tesirli şiirleriyle İslam'ı ve Hz. Peygamber'i savundular. Avf ve Muavvizleriyle Ebû Cehl'in karşısına dikilirken, Nesîbeleriyle Hz. Peygamber'in yanında durdular. Kadınları da erkekleri gibi kahramandı. Verdikleri söze canları pahasına sadık kaldılar.

Bu çalışmanın amacı Neccârîleri aşırı derecede övmek değil, bilakis emeklerini ve fedakârlıklarını ortaya koyarak onların ilk dönem İslâm tarihindeki yerlerini tespit edebilmektir. Çalışmanın ilerleyen sayfalarında daha iyi anlaşılacağı üzere "Ensarın ileri gelenleri" denilince akla ilk gelecek isimler arasında mutlaka birkaç Neccârî vardır. Bu durum onların İslâm tarihinde ne kadar kalıcı izler bıraktıklarının delilidir. Neccâroğulları Medine dönemi boyunca ihtiyaç duyduğu her zaman Hz. Peygamber'in yanında olmuşlar, dünyevî bir beklenti içine girmeden büyük bir samimiyetle üzerlerine düşeni fazlasıyla yapmışlardır. Ancak sosyal bir gerçeklik olarak içlerinden az sayıda da olsa Hz. Peygamber'e ve Müslümanlara karşı ikiyüzlü davranan ve düşmanlık edenlerin de çıktığını söylemek gerekir.

Kitap bir giriş ve beş bölümden oluşmaktadır. Girişte konunun önemi ve çalışmanın amacı ortaya konulmuştur. Birinci bölümde Benî Neccâr'ın yaşadığı şehir olan Medine'nin tarihî, dinî ve sosyal yapısı incelendikten sonra İslâm öncesi Haşimî-Neccârî ilişkilerine değinilmiştir.

Konunun özünü teşkil eden ikinci ve üçüncü bölümlerde Akabe'den itibaren Neccâroğulları'nın İslâm'a ve Hz. Peygam-

ber'e destekleri, gazvelerdeki gayretleri, Hz. Peygamber'in şahsına yaptıkları iyilikler ve Hz. Peygamber'in onlara verdiği görev ve sorumluluklar ele alınmıştır.

Dördüncü bölümde Neccârôğullarının Hulefâ-i Râşidîn döneminde sırasıyla hizmetleri, icra ettikleri görevler ve fitne dönemlerindeki tavırları incelenmiştir. Beşinci bölümde en çok bilinen Neccârî sahabîlerden onu erkek, beşi kadınlardan olmak üzere on beş tanesinin kısa biyografileri verilmiştir. Böylece kitap boyunca anlatılanlar örneklendirilmiştir. Eser, değerlendirmenin yapıldığı sonuç bölümüyle hitama ermiştir.

Son olarak öncelikle beni dininin tarihini ve peygamberinin sîretini anlatmakla vazifelendiren Rabbime hamd olsun. Çalışmamı okuyup tashih eden ve akademik açıdan beni daima teşvik eden dostum Doç Dr. Yunus Akyürek'e ve Arş. Gör. Dr. Abdullah Çimen'e teşekkür ederim. Yıllardır çok yoğun geçen akademik programım ve çalışmalarım sebebiyle hayatını bana göre şekillendiren aile bireylerime minnettarım. Çalışmanın elbetteki eksikleri ve kusurları vardır. Görüp iletenlere müteşekkîr olurum.

Gayret bizden, tevfik Yüce Allah'tandır.

Yusuf KABAKCI

Uşak, 2023

